سونچەلەی

اختلال شعرلری

ناشرلری: تارغاوی دوم برادران کریمفلر اوفاده

اوفا. «شرق» مطبعەسی برادران کریمفلر

УФА

Электро-Типографія „ВОСТОЧНАЯ ПЕЧАТЬ"

1918 г.

سونچەلەی.

اختلال شعرلری.

نشرالـكزيميه.
اوفا.

Tat. Uz. Kit. Palatası
6695.
728

اوفا، « شرق » مطبعەسی.
УФА
„Вочсточная Печсть"
1918 года.

ريوْليوتسيه‌دن الك.

ياندرا غايت يوره‌گمنی‌بنی انسان غمی
يوق راحت، يوق تسليت، يوق دنيانك اصلا يه‌مى.
الا بار كوركه‌م ايمان: تيز تون ئوته‌ر، تيز طاڭ طوروار
هم كيلور به‌يره‌م ـ وطن اقباليننك شاد به‌يره‌مى . . .

سونچه‌له‌ى.

آلغه اقبالـگه، يراقلارغه ـ يراقلارغه‌قارا.
سين كوره‌مـك ـ ئه‌لله قايلارده، يراق «طاڭ» يارالا!
ملتكمك اول سعادتلى ماتور به‌يره‌م طاڭى!
بر زمان تنوير ايته‌ر اول طاڭ بو يه‌مسز دنيانى!
شاد ايته‌ر روشان قياور اول طاڭ تاتارلار عالمن.
هاى، منه اوشبو اميد نورلى فقط قابم غمن . . .

۱۹۱۳

سونچه‌له‌ى.

«طاڭ» (ريۋالونسيا اميدی)

طاڭ طووامی؟ طاڭ طووا، طاڭ!
يافتدرا! يالقی افق.
كوزلرمدن قاچدی ظلمت.
جهیله روشان یافتیلق.

* * *

طاڭ طووا ئەكرنگنه، طاڭ . . .
نورلانب شادلاندی آك !
دوستلارم! كمگه كیرەك طاڭ ؟
يەملی طاڭ، بەیرەملی طاڭ ؟

* * *

هەه بزگه ! هەه بزگه !
طاڭ كیرەك، بەیرەم كیرەك!
طاڭ كیرەك ـ بەیرەملی طاڭ !
ایزگی تلەك ـ بزنڭ تلەك !

سونچەلەی.

استقبال

(کیله‌جك انقلاب)

سز کوره‌مسز؟ آنده نی اول؟
سز آنی یاتغن دیسز.
طاڭ طووا! اول طاڭ، یارانلار!
نیك سز آنی بلمیسز؟

* * *

اول یراق دیه‌سز؟ یاقن اول.
مین کیته‌م، مین طاڭ تلیم.
آنده یاقتی ـ مونده ظلمت.
مین بو ظلمتنی سویه‌میم.

* * *

بولماسن طاڭ! طاڭ توکل اول!
یانغن، ئیبو، یانغن اول!
اما . . . آنده یاقتی دوستلار!
آلده ـ آق یول! یاقتی یول!

سونچه‌له‌ی.

خفـا.

آ، تفرد محنتی!
اویلارمنك ه‌سرتی!
غملی روحم حسرتی!
مین، یاریلا، جویماسام عقلمنی دیم ـ اقبالده بر!

مین بارام، یوگرەم! ـ قایا؟
ه‌رسه،ظلمت جلمایا؟
آه، آیاقلارم طایا!
یاالهم، نورلا قابمنی.به‌ردر آخرسی آنتق صبر...

ئه‌لله قایلاردە جهاد!
قان! ظلم! غفلت! اوٗیات!
نی قنادر بو حیات!
برنی بامیم! برنی کورمیم. بتدی، یومدم کوزلرم...

دریا دریا قان آغا.
جیتمی آهلر اللاغه.
آشمی روحلر ایاغه.
یاانا بغرم، قهر لعنتدن درلدی کوکرەگم...

سونچه‌له‌ی.

صوغش.

الله، الله! نيشلی دنيا!
بو سينك دنيا كمنی؟
سين كورەسك، سين توزەسكە۔
بو سينك فرمانەی؟
احتمال شولای كيرەكدر...
نيقدر دهشتلی تون!
احتمال طاك ـ يافتيراق طاك
شادلانب آتماق اوچون...
نيشلی دنيا، نيشلی دنيا!
نيقدر قان توكلە.
حقليەی ابليس؟ شادلانا اول،
قول چابا اول، اول كولە!
آ، صبر بير، بير صبر
پروردكار! رنجەميز...
بو قيامت، بو فلاكت
بلكە امر كدر ديبز...
تونلر ئوتەر، قانلی تونلر،
شادلانب طاڭلار طوار.
اما رەنجولی يورەكلردن
كيتەرمی قايغولار؟!...

سونچەلەی.

НАСТАНЕТЪ ЛЮБОВЬ...

„Настанет любовь-говоришь-,
Поникнет война пред любовью.
И счастье не купят вновь кровью.
На станет небесная тишь-

- На полѣ раздора и битвы.
Останутся пѣсни веснѣ.
Лишь небу, лишь Богу молитвы" -
Сказала ты мнѣ...

Исчезло, исчезло сомнѣнье.
Печаль унеслась далеко!
Свѣтлѣе очам на мгновенье
И стало легко мнѣ, легко...

Сюнчелей.

ایمان.

قانلی صوغشلر بته‌ر، تیز. توش کبک بارده ئوته‌ر.
طاڭ طووار. بالقور قویاش! بەیره‌م بولور. کۆللر ئوسه‌ر.
مه‌ مرقدلر یه‌شل مه‌صوم چیره‌مگه چورمالور.
ایل اسارتدن وظلمتدن چغار هم نورلانور.
باقچالرده هم مزارلرده آنار آلوان چه‌چه‌ك.
مه‌ڭگولـكـکه قورتلور قانلی صوغشلردن فلك.
بو قیامت اونتلور، محنتلی تۆشلەی اونتلور.
طاڭ طووار. بالقور قویاش! کۆللر ئوسه‌ر. بەیره‌م بولور!

سونچه‌لەی.

زمانه.

نیندی مختلی زمانلرنی کیچرمه‌کده جهان!
قایغولی یپردن سمالرکه آشا نوحه، فغان.
آیرلا یه‌ملی حیاتدن بی نهایت غملی جان.
کورکلی یپرنك ماثلاینه توکله دریا دریا قان.

* * *

قانچه هیبت مملکتلرنك حیاتی تارومار.
قانچه معبدلر، صناعت آثاری بولدی غبار.
قانچه کلزارلر و نعمت قرلری بولدی مزار.
قانچه مالر ملاك بولدی، عالمنی قوچدی نار...

* * *

نیك؟ سبب؟ مقصد؟ خدا بلسن! لکن غایت فنا!
خلق ـ کتودر. الا عرفانلر یوره‌گی صزلانا.
یغلی ایتام. ئه‌نکه‌لر هم زوجه‌لر صدری یانا.
صالمی سه‌ن شاهلر اصلا مظلوم ایللر آهنا...

* * *

تیزمی تیزمی بو عذابدن قورتلور مغموم جهان؟
تیزمی شادلقلی ابدکه یول قویار بومدهش آن؟
تیزمی حریات، تمدن هم سعادتلی آمان؟
الا اقبال ـ نورلی اقبال بار تسلا، بار ایمان . . .

سونچه‌له‌ی.

ریوالوتسیا زمانی.

حریت.

ئوتدی لعنتلی قارا تون ـ منفور استبداد تونی.
طوغدی رحمتلی، ماتور کون ـ یەملی حریات کونی.
آودی، ییمردی ظالملرنڭ قاراڭغی زندانی.
بالقودی روشان قویاش هم تنویر ایتدی دنیانی.
پادشاهنڭ توشدی تاجی، بتدی فاحش عشرتی.
معجزه بولدی ـ وطنه ایگدی الله رحمتی.
زیر ـ زبر بولدی، وغالدی پادشاه استبدادی.
مڭ شکر ـ ایشتلگەن ایمش اللهغه ایل فریادی.
شالتراب توشدی، قرلدی بار أسارت زنجری.
یاڭغری شاداق بلەن بار ایلده حریت یری.
بو ـ معذب خلق قانینڭ، کوز یاشینڭ أجریدر.
بو ـ شهیدلرنڭ دعاسیدر، خدانڭ أمریدر.
نیندی سوینچلی الوغ بەیرم حاضر ـ خلق بەیرمی!
بینهایت بختیار بولدی فقیرلر عالمی...
قوتلو بولسون، یاشاسون ایلنڭ عزیز حریتی!
یاشاسون آلده ایرکلی قوشما جمهوریتی!

سونچەلەی

مارسيليەزا.

I

آندى تاڭ ـ نورلى تاڭ ايابزگە.
حريت قۇياشى بالقودى.
يافتى بەيرەم كونى كيلدى بزگە.
ياڭا شادلقلى دنيا طودى.
بتسن اونتاسن ايسكى دنيالر،
بدبخت ظالملر دنياسى.
بولماسن بزگە هيچ پادشاهلر!
آقماسن هيچ كراژدان ياشى.
ئەيدەگز، ئەيدەگز، ئەى طوغانلر.
ئەيدەگز برلەشيك، تورك ـ تاتارلر.
چقريق دنياغە ايرك آوازن:
ياشاسۇن حريت! ياشاسۇن!

II

نيچە يوز يل بويى بز تاتارلر
زور ظالملر كوروب ياشادق.
كورمەدك عمرى بز يافتى تاڭر.
مەڭگى ظلوم بواوب آغلادق.
طاتودق بى نهايت جفالر.
خورلانوب رنجودك، آغلادق.
كيتسن! ايندى بزنڭ خفالر.
ياشاسون‌حر وطن، حر خلق!

ئەی کز، ئەی کز، ئەی طوغانلر.
ئەی کز برلەشیك، تورك ـ تاتارلر.
چقریق دنیاغە ایرك آوازن:
یاشاسون حریت! یاشاسون!

III

کیلدی کون ـ اوز قودان بزاویاندق.
اول عذابلی آور اوزیقودان.
کیلدی کون ـ بز آزادلقنی آلدق.
بز بوکون بختیار شادمان!

ایزکی شادلقلی ساعت ـ بو ساعت.
حریت بایراغی یالتری!
ئەی کز آلغە ـ آلدە سعادت.
ایلدە ایرك آوازی یاکغری.

ئەی کز، ئەی کز، ئەی طوغانلر.
ئەی کز، برلەشیك تورك ـ تاتارلر
چقریق دنیاغە ایرك آوازن:
یاشاسون حریت! یاشاسون!

سونچەلەی.

پارچەلر.

۱) یرلیلر روسلر اورامدە، تون. مینم قابدەغم
های حیات! سین قلبمە برق، غایت مبهم عالم . . .

۲) اختلال هم انقلاب اچرە یانب قاینی وطن.
آل ئەلەملر یالتری . . . اما قانی حسرتدە جان . . .

سونچەلەی.

ماتم بەیتی.

(ایرك قربانلری خاطرەسی. Траурный Маршъ. کویینه.)

طوغانلر. شهیدلر. قربان بولدیڭز.
عزیز خلق ئوچون تارتشقانده.
سویوکلی ایل ایرکی ئوچون ئولدیڭز
ظالملرغه قارشو چققانده.

ئه خائن تورەلر، یاوز پادشاه
اچەلر ایکەن شەب سرایده.
قیلالر لعینلر ایکەن کل گناه
طوفان ایل مسکین آغلاغانده.

خلق رەنجودی، توکدی یاش، توکدی قان
آلار عیش وعشرت قیلغانده.
حسابسز فدائی وطن اولادی
عذاب چیکدیلر دم زندانده.

منه طاڭ طودی، کیلدی ایرك بەیرەمی!
آزادلق وشادلق وطنده!

یاتاسز قبرده، لکن، سز حاضر -
بوتون مملکت شادلانغانده.

طوغانلر سویونسن عزیز جانڭز -
شهید کیتدڭز اختلالده.
یوقالماس بهادر، شریف نامڭز،
یەشەر تا ابد استقبالده . . .

سونچەلەی.

اختلال.

روسیه خلقی مەنگو مەنگو طانودی چیکسز عذاب.
اول عذاب بولدی مبارك ـ اول طودردی انقلاب.

روسیه خلقی مەنگو بولدی قول، فقیر، مظلوم وآچ.
اما طولدی کاسه! توشدی خور بولوبن تخت ـ تاج.

دریالاب آقـدی صوغش میدانلرنده خلق قانی.
امـا مقبول اما حـق بـولدی شهیدلار قـربانی.

اشچیلرنك آچلغی، أیتام یەشی، عسکر قانی
آلدی حریت، ییەردی ایسکی منفور دنیانی

یرلی مارسیلیەزا عسکر، حر وطن بەیرەم ایته.
حر دیماکرانیا ایـرکی ،ماکتنی تترەته.

ایل بالاسی حر کرازدان، خلق وطنغە پادشاه..
یا مقدس اختلال، یا بارك الله، ملك یاشا!

سونچەلەی

یا ملت...

تهلـکه قارشنده، دیلر، روسیه‌نک حریتی.
احتضار حالنده، دیلر، روسیه جمهوریتی.
یوق! توکل! آنچق اورامغه‌چقدی روس «ملیتی».
دنیاغه فاش بولدی روسلرنک فجیع جهایتی.
چقدی جهایت بله‌ن برگه فقیرلر محنتی.
چقدی محنت برله مظلوملر، یتمیلر حسرتی.
ایلنی تترەتدی لعین قانای صوغشلار و دهشتی.
ایلنی باصدی قاپلادی چرکین سیاست ظلمتی
آچ فقیر لر لقمه‌سندن آرتا بایلر دولتی.
اوینی قان یه‌ش دریاسنده بورژوآزیه عشرتی.
توسترەله یوز توبه‌ن بار انسانیت عزتی.
آیکلاشلمی تاپتالا روشان ایرک قدسیتی..
تهلـکه قارشنده دیلر، روسیه‌نک حریتی.
احتضار حالنده دیلر، روسیه جمهوریتی.
یوق! توکل! آنچق اورامغه چقدی روس «ملیتی».
بولسه بولور تهلـکه قارشنده«روس حریتی».
اما... یا ملت ـ عزیزم تورک تاتار ذریتی!
یا مبارکنک ـ محمدنک ایک فقرامتی!
سین یاش! سین بول بهادر! بن بهاآن قیمتی.
مەنکگولـکگه توشسون توسنکدن اسارت ذلتی.
سینکچون لاشی وطننک کل خوفی، زحمتی.
سینکچون بلک ایزکو مختاریتکنک حرمتی.
اقبالنک روشان سینک! توسسن ایماننک قدرتی.
سینکچون بو اختلاللار اللەنک‌در رحمتی!
سونچه‌لەی.

روسیه.

تار ومار کیلدی‌وویران بولدی روسیه‌دولتی.
مملکت طوزدی وجیلـگه اوچدی فانی شوکتی.
کوب عصرلر پادشاهلقدن جفا چیککه‌ن وطن.
کوب زمانلر ظلمت اچره خور بولوب یتکه‌ن وطن.
مسکرات برله‌ن آغولانغان، حقیر بولغان وطن.
معرفتسزلك بله‌ن مسکین، فقیر بولغان وطن.
خلقی ییرسز هم ایرکسز قـۇل،ایـدی،مظلوم ایدی.
همه اولادی سعادتـسز ایـدی، مغموم ایدی.
قانچه ماتلر ئوزنه‌ باردە محکوم، کیم ایدی.
بر گروه ایسرك اورسار بارینه حاکم ایدی.
فجأة زور اختلال قوبدی وطوغدی انقلاب.
مستبد شاهلق، ظالماق زندانی بولدی خراب.
قهر ایتلدی، یاندرلدی ایسکی قانونلر تمام . . .
اضطرا بلی کوب دوردە انقلاب‌ایتدی دوام . . .
قاینی بار یاوروپا قانه. روسیه‌ده زور اختلال .
اول صوغشلر، اول قیامت طوقتالور تیز احتمال.
اما روسیه اختلالی طوقتاماسن؛ یاشاسن!
ئه‌ی دهشت برله یانسن، کوکره‌سن هم یه‌شنه‌سن!
روسیه‌نك بو تقدیری حق! بو خیرلی صاعقه.
آلده ـ استقبالی شادلقلی زمانغه تیز لقا.
آلی شانلی مختاریت، جمهوریت، ییر ـ ایرك!
آ، غافللر! برگنه یل موندن اوّل کم ایدك
آلدی آلماسك تاریخنی! دنیانك اول سلطانی.
زیرزبر کیتور ر جهانگنی شهیدلرنك قانی.
سونچه‌له‌ی.

ملی آلای بەیرەمی.

ملی عسکرلر الوغ شاداق بلەن بیرام ایتە.
مم قوماندان قارشوسندن طنطنە برلەن ئوتە.
آلدە جیلفردەب مهابت ملی بایراق یالتری.
هەر تاتار قلبی تأثردن، قوانب، قالتری.
طنطنەدن طاشدی کوڭلم. کوزلریمە طولدی یاش.
مڭ شکرکە تورك ـ تاتارلر ایلینە طوغدی قویاش.
تاریخی بەیرام بەلەن مسعود مسلمان عالمی.
شانلی بولسن دانلی بولسن ملی عسکر بیرامی!

۱۹۱۸ — یانوار ۱۰ — سونچەلەی.

بهاسی 60 تین

آلدور اوچون آدریس:

Уфа, Т-вый Д-мъ Бр. Каримовы.